

Vindkraft i Thy

Af Preben Maegaard, Nordisk Folkecenter for Vedvarende Energi.

Foranlediget af protesterne imod de første tre planlagte vindmølleparker i Thy, er der omsider - og heldigvis - kommet gang i debatten om, hvorledes vindenergien skal planlægges, organiseres og ejes i fremtiden. De tre vindmølleparker er kørt forskriftsmæssigt igennem planlægningsapparatet og er blevet godkendt af myndighederne. Først derefter er debatten kommet. Det er ikke betryggende.

Uroen og debatten omkring vindmølleparkerne er kun en forsmag på, hvad vi kan vente os i de kommende år. For der skal stilles mange flere megastore vindmøller op. På landsplan 1500 til erstatning af de nuværende godt 5000 vindmøller. Det betyder, at der i gennemsnit, dersom man følger planlæggernes ønsker, skal nedtages 3 til 4 eksisterende møller for hver ny, der stilles op. Det betyder, at i Thy skal der i hvert fald opstilles 100 stk. møller på 2 megawatt eller større, dvs. møller, som kan være over 150 meter høje til vingespids. Det er halvanden gange mere end Rådhusårnet i København.

Vindmøllepolitikken er forfejlet og forsimplet. Den er alene gjort til et spørgsmål om CO2 neutral energiforsyning og landskabsæstetik. Men der er andre vigtige aspekter i denne omstilling fra fossile brændsler til vedvarende energi, som pludselig er blevet populært og kommet på alles læber. Der har allerede været protester og underskriftindsamlinger i Hanstholm, Gettrup og Tilsted imod at opstille store havmøller på land, hvor initiativtagerne understreger, at de går ind for vindenergi i fremtidens energiforsyning, men trækker en streg i sandet, når det kommer til måden, det foregår på. De ansvarlige politikere er nødt til at se i øjnene, at vi ganske enkelt ikke kan få omstillet samfundets forsyning til vedvarende energi, dersom udviklingen skal styres af kapital med selskaber, som selv laver lokalplaner og kører dem igennem apparatet hen over hovedet på befolkningen. Den aktuelle debat i Thy viser, at høringsprocedurerne er et ringe værn imod massive kapitalinteresser. Lokale interesser har ikke en chance i det spil, der for tiden foregår.

Her er det gode spørgsmål: Hvem skal eje og drive disse møller? Og skal planlægningen køres igennem trods højlydte protester fra den berørte befolkning i Thy, mens politikere i stat og kommune i fællesskab hævder, at de bare følger gældende lovgivning. Nu viser det sig i praksis, at lovgivningen er forkert skruet sammen, når en god sag som vindmøller skal tvinges igennem med landsplandirektiver. Det er miljøministerens og nogle energipolitikeres meget uheldige

medicin på et felt, der kræver bred politisk og folkelig accept. Sammen med Danmarks Vindmølleforenings direktør, Asbjørn Bjerre vasker miljøministeren hænderne, når det gælder ejerskab. " *Det er op til de enkelte mølleinvestorer* ", udtaler de i *Politiken* den 30. januar 2007 og giver dermed carte blanche til fortsat spekulation og høje priser for vindkraft. Det bliver interessant at følge, om man politisk vil gennemtrumfe opstilling af vindmøller med landsplandirektiver og med private investorer som den mest begunstigede part, hvorved målet, vedvarende energi, kommer til at hellige midlerne.

En fremkommelig løsning på fremtidens ejerforhold er en normalisering, hvor vindmøllerne bliver en del af alment accepterede, økonomiske sammenhænge. Tre hovedkategorier for ejerformer af vedvarende energianlæg kan opstilles, hvorved de kan blive integreret i samfundet med et minimum af konflikter:

1. **Havvindmølleparker** og tilsvarende store anlæg skal ejes og drives af store energiselskaber og investorer med stor kapacitet som DONG og tilsvarende. Kan i praksis af hensyn til investeringens størrelse ikke være en investeringsopgave for enkeltpersoner og lokalsamfund.
2. **Vindmøller på land, solvarmecentraler, landsbyenergianlæg, lokale fjernvarmeanlæg** baseret på vedvarende energi og tilsvarende til almen forsyning skal ejes af
 - kommunale forsyningsselskaber,
 - lokale energiforsyningsselskaber eller
 - vindmøllelaug med lokale ejere

De skal have status som offentlige forsyningsanlæg med garanterede afregningspriser, der skaber et incitament for kommuner og lokale forsyningsselskaber til at etablere primære forsyningsanlæg og energilagre til el og varme i lokalsamfundene med autonome hybrid anlæg baseret på vind, sol og biomasse. Et eventuelt overskud vil komme kommunens borgere til gode og medvirke til at skabe den nødvendige lokale accept. Denne organisationsform er det normale og svarer til hvad vi kender fra forsyning med fjernvarme, vand og distribution af elektricitet. Lovgivning skal sikre, at enkeltpersoner, finansielle selskaber og centrale energiselskaber ikke kan eje og drive vedvarende energianlæg til lokal forsyning, herunder vindmøller, som skal sikres lokal forankring og accept.

Finansieringen med langtidskreditter af lokale forsyningsanlæg baseret på vedvarende energi skal ske efter samme principper som ved anden lokal infrastruktur indenfor varmeforsyning, vandforsyning mv. Når vindmøllerne har status som offentlige forsyningsanlæg kan vindmøllegrunde udlægges efter samme principper som højspændingsmaster og andre tekniske anlæg, der tjener almenvældets interesser. I sådanne tilfælde skal der ydes en ulempegodtgørelse til jordejeren efter sædvanlig praksis. I praksis nogle få tusinde kroner som ved højspændingsmaster og ikke de millionbeløb, som nu betales for vindmøllegrunde.

3. **Vedvarende energianlæg i den enkelte husholdning, landbrug, industri og erhvervsbygning** kan være solceller og solvarmeanlæg på den enkelte bygning, husstandsmøller, gårdbiogasanlæg og procesenergi fra industriel kraftvarme. Her skal ejer-bruger forholdet være sammenfaldende. Anlæggene kan være tilsluttet det offentlige forsyningsystem. Generelt skal man som afregning benytte nettoprincippet for at tilskynde til egenforsyning med el og varme og for at undgå incitamentet til køb og salg af elektricitet.

Med disse ejermodeller som udgangspunkt kan man begynde at opstille politiske rammebetingelser for hver enkelt ejerkategori.

Som det vil ses, er jeg ikke imod privateje, men jeg er imod, at man sammenblander offentlig forsyningsvirksomhed og samfundets infrastruktur med ejerformer, som gælder indenfor almindelig forretningsmæssig virksomhed. Vi skal bruge løsninger, som er gængse indenfor offentlig forsyningsvirksomhed. Jeg kommer således ikke med revolutionerende nye forslag, men taler om normalisering af vindmøllerne som en del af den offentlige forsyningsvirksomhed. Vi kan ikke længere eje og drive dem efter regler, som da de blev opstillet for 25 år siden til selvforsyning af en enkelt eller nogle få husstande.

Industrien hævder, at få meget store vindmøller på 150 meter eller højere fører til billigere elektricitet end vindmøller, der er 50 eller 70 meter høje. Det er den størrelse, som man i en årrække gav tilladelse til i Ringkøbing amt og som ikke skabte protester undtagen fra investorerne, som aldrig kan få vindmøllerne store nok. Dersom industrien virkelig seriøst mener, at den vil forbedre vindmølleøkonomien, så skal man gå ind for offentlig forsyningsvirksomhed. Det batter mere end at gøre vindmøllerne stadig større. Dermed kan man slippe for at betale millionbeløb for vindmøllegrundene ved at udlægge jorden til vindmøller, ligesom det sker for

elmaster. Her betales der en beskedent kompensation. Man slipper også for at betale for skrotningsmøller, som opkøbes til samme pris, som de kostede som nye for 15 til 20 år siden. Tilsammen fordyrer grunde til Manhattanpriser og kravet om skrotningsbeviser nye vindmøller med op til 50%.

Det vil også føre til billigere vindmøllestrøm, at lade det offentlige investere i vindmøllerne. Private investorer kræver positiv likviditet og skal derfor have høje afregningspriser og kort tilbagebetalingstid. Prisen for vindmøllestrøm kan blive lavere ved at lade offentlige selskaber foretage 20-årige investeringer. Dersom man lader de offentlige selskaber optjene et overskud vil det under alle omstændigheder komme almenvældet til gode. Med lavere priser på vindmøllestrøm får man i øvrigt lukket munden på de interesser i samfundet, som vil have atomkraft og mere kul.

Energipolitikerne må hurtigst muligt få lavet om på denne helt misforståede vindmøllepolitik og en gang for alle få sat en stopper for spekulation i grøn energi. Og det er ikke nok med lidt lapperi, at lokale velvilligt skal tilbydes nogle andele i dette spekulationscirkus, således som det statslige DONG Energy har forslået. Der har ikke siden 2002 været opstillet vindmøller i Danmark, så når man starter op igen, kan de ansvarlige energipolitikere rydde bordet og stadfæste, at vedvarende energi er en vital del af fremtidens energiinfrastruktur og fastlægge ejerforholdene til at være almennyttige.

Produkterne vand, elektricitet, gas og varme har det til fælles, at de er daglige nødvendigheder for private forbrugere, industri, institutioner og den offentlige sektor. Derfor har det i årtier i civiliserede lande ofte været det samme selskab, ofte et kommunalt selskab, som var leverandør, hvilket generelt har fungeret til alles tilfredshed. Borgerne har kunnet regne med ikke at blive snydt eller udnyttet af forsyningsmonopolet; når det var kommunalt var det borgernes eget selskab. Prisen på elektricitet kunne variere fra kommune til kommune, dog kun indenfor visse grænser. Demokratisk kontrol via borgernes repræsentanter, politikerne, har normalt sikret borgernes interesser. Sådan må det også gerne blive i fremtiden, når energien kommer fra solen og vinden. Politikerne skal ikke miste fatningen, fordi energien kommer fra solen og vinden. Det er energikilder ligesom kul og olie, hvor der til forskel kun skal betales for teknologien men ikke for energiråstofferne. De er gratis.

Det er i Danmark blevet vanskeligt politisk at forklare og forsvare, at enkeltpersoner gennem rammebetingelser, der er sikret af staten, skal kunne tjene store formuer ved at drive

forsyningsvirksomhed, som lige såvel kunne drives på samme måde, som det traditionelt har været tilfældet med forsyning med vand, gas, elektricitet og fjernvarme. Problemet bliver specielt stort, når vindmølleentreprenørerne offentligt fremhæver og praler med de privilegier, som investering i vindkraft er udtryk for.

Denne debat og protesterne er kommet nedefra, fra de mest berørte af en vindmøllepolitik, som er kørt igennem på Christiansborg uden den mindste tanke for konsekvenser og reaktioner fra lokalbefolkningen. Der er nogle nationale CO2-mål, som skal opfyldes, som i sammenhæng med planer om at fjerne de mindre vindmøller har været enebestemmende for dansk energipolitik, når det drejer sig om vindmøller, en hjørnesten i fremtidens danske energiforsyning. Ingen regler for ejerforhold, ingen regler for vindmøllernes størrelse, ingen regler for indpasning i energisystemet, ingen regler for priser for vindmøllegrunde.

Politikerne på Christiansborg har fjernet det bedste af de gamle ordninger og skabt nogle nye, meget uheldige ordninger. Det skal de ikke roses for.